

Trysil kommune

Miljøavdelingen

Norges vassdrags- og energidirektorat
Att. Erlend Bjerkestrand
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Vår ref. 2011/1721-3753/2013
Deres ref.
Arkiv S82
Saksbehandler Bjørn Tore Bækken
Direkte telefon 47 47 29 59
Telefaks 21 55 76 11
Dato 18.02.2013

Konsesjonssøknad med konsekvensutredning for Raskiftet vindkraftverk - Høringsuttalelse

Det vises til høringsbrev datert 26.10.12 med konsesjonssøknad og konsekvensutredning for Raskiftet vindkraftverk i Trysil og Åmot kommuner.

Videre vises til e-post mottatt 29.01.13 fra NVE v/Erlend Bjerkestrand om utsettelse av Trysil og Åmot kommuner sine endelige høringsuttalelser om Raskiftet vindkraftverk. NVE har etter samtaler med kommunene kommet frem til at kommunenes endelige høringsuttalelser kan utsettes til etter at Austri Raskiftet har utarbeidet tilleggsutredninger. Dersom kommunene ber om ytterligere tilleggsutredninger, vil NVE også vurdere å sette krav om dette.

Formannskapet har i møte den 05.02.13 behandlet saken og fattet følgende vedtak:

- 1. Trysil kommune vil med bakgrunn i e-post mottatt fra NVE 29.01.13 avvente å ta stilling til konsesjonssøknaden for Raskiftet vindkraftverk inntil alle tilleggsutredninger er gjennomført og er vurdert av kommunen.*
- 2. Trysil kommune vil på bakgrunn av Konsekvensutredning for Raskiftet vindkraftverk, datert 03.07.12, og foreliggende saksutredning kreve følgende tilleggsutredninger før det tas stilling til konsesjonssøknaden:*
 - NVE bes bekrefte at Luftfartsverket stiller seg positive til at Austri får benytte radarstyrte hinderlys i forbindelse med lysmerking.*
 - Det må gjennomføres tilleggsutredninger knyttet til lavfrekvent støy med ulike mulige turbinløsninger og lokaliseringer av disse, før NVE tar stilling til konsesjonsspørsmålet. Kunnskap og erfaring om dette temaet fra andre land skal trekkes inn i vurderingene. Støvvurderingene skal ta utgangspunkt i det bakgrunnsstøybilde som preger området i dag, og konsekvensene av den fremherskende vindretning i området skal vurderes. Det skal redegjøres for ulike aktuelle avbøtende tiltak både for A-veid støynivå og spesielt for lavfrekvent støy.*

Protokolltilførsel:

Kulepunkt 1, 4, 5 og 6 i rådmannens innstilling i pkt 2 utredes av Trysil kommune i samarbeid med Destinasjon Trysil og andre reiselivsaktører:

- Forholdet til og konsekvenser for gjeldende kommuneplan (både arealdelen og den langsiktige delen), og kommunens langsiktige mål skal utredes og belyses*
- Det må gjennomføres en undersøkelse blant kommunens utenlandske gjester og turoperatører i aktuelle land om hva utenlandske gjester forventer å oppleve i Trysil som reisemål.*
- Det skal utredes, med utgangspunkt i Trysil kommunes særstilling som en av Norges viktigste og største reiselivskommuner, hvilke konsekvenser et vindkraftverk vest for Osensjøen kan ha på muligheten for å realisere våre langsiktige mål for reiselivet.*
- Virkninger for den bosatte befolkningen rundt Osensjøen knyttet til bomiljø, oppvekstmiljø, trivsel og mulighetene for ny bosetting utredes som eget tema. Herunder skal det utredes ulike trafiksikkerhetstiltak for å ivareta befolkningens sikkerhet langs fylkesvegen på Osensjøens vestsida under anleggsperioden.*

Vedlagt følger utskrift fra møte i formannskapet til orientering.

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes derfor uten signatur.

Evt svar på dette brevet bes sendt postmottak@trysil.kommune.no merket 2011/1721

Med hilsen

Bjørn Tore Bækken
Miljøvernssjef

Ekstern kopi til:
Åmot kommune
Elverum kommune

Konsesjonssøknad med konsekvensutredning for Raskiftet vindkraftverk - Høringsuttalelse

Saksnr	Utvalg	Møtedato
13/2	Formannskapet	05.02.2013

Saksdokumenter vedlagt:

Vedlegg:

- 1 Raskiftet vindkraftverk - Høring av søknad og invitasjon til møte
- 2 Konsesjonssøknad med konsekvensutredning - Raskiftet vindkraftverk
- 3 Vedlegg til Konsekvensutredning Raskiftet vindkraftverk 030712 komplett
- 4 Søre Osen grendeutvalg - Vedlegg til kommunestyret til høringsuttalelsen Raskiftet vindkraftverk
- 5 Kommentar fra Trysil kommunetil konsekvensutredningen for Raskiftet vindkraftverk - Kap. 14 Verdiskaping, hytteliv og reiseliv og kap. 8 Naturmangfold
- 6 Høringssvar ved offentlig høring - Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til NVE
- 7 Høringssvar ved offentlig høring - Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til NVE
- 8 Høringssvar ved offentlig høring - Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til NVE
- 9 Høringssvar ved offentlig høring - Raskiftet vindkraftverk / Kopi av brev til NVE
- 10 Høringssvar ved offentlig høring - Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til NVE
- 11 Høringssvar ved offentlig høring - Raskiftet Vindkraftverk / kopi av brev til NVE
- 12 Høringssvar ved offentlig høring - Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til NVE
- 13 Høringssvar ved offentlig høring - Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til NVE
- 14 Høringsuttalelse - Raskiftet vindkraftverk / Kopi av brev til NVE
- 15 Høringsuttalelse - Raskiftet vindkraftverk / Kopi av brev til Åmot kommune
- 16 Høringsuttalelse fra Per Øyvind Schiong og Signe B. Kjøs
- 17 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk
- 18 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk
- 19 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk
- 20 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk
- 21 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk
- 22 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk - signert
- 23 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges

- vassdrags- og energidirektorat
- 24 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 25 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 26 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 27 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 28 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 29 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 30 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 31 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 32 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 33 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 34 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 35 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 36 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 37 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 38 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 39 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 40 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 41 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / kopi av brev til Norges vassdrags- og energidirektorat
 - 42 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / Kopi av brev til NVE
 - 43 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / Kopi av brev til NVE
 - 44 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / Kopi av brev til NVE
 - 45 Høringsuttalelse Raskiftet vindkraftverk / Kopi av brev til NVE
 - 46 Høringsuttalelse til melding med forslag til utredningsprogram / Kopi av brev til NVE
 - 47 Høringsuttalelse til melding om forslag til utredningsprogram for vindkraftverk i Trysil og Åmot kommuner
 - 48 Høringsuttalelse til Raskiftet vindkraftanlegg
 - 49 Høringsuttalelse til melding om forslag til utredningsprogram for vindkraftverk i Trysil og Åmot kommuner
 - 50 Forslag til opprettelse av Raskiftet Vindkraftverk - Konsekvenser for landbruket
 - 51 Uttalelse fra barnerepresentanten
 - 52 Uttalelse fra Trysil ungdomsråd

Øvrige saksdokumenter:

1. Konsekvensutredning for Raskiftet vindkraftverk i Trysil og Åmot kommuner, datert 03.07.12.

Rådmannens innstilling:

1. Etter en samlet vurdering av konsekvensene for lokalsamfunnet vil Trysil kommune ikke tilrå at det gis konsesjon for Raskiftet vindkraftverk.

Dette begrunnes med:

- De negative konsekvensene vurderes å være større enn de positive både for Trysil kommune som helhet og for lokalsamfunnet rundt Osensjøen spesielt.
 - Det er vist i konsekvensutredningen at en vesentlig andel av befolkningen langs Osensjøen i Trysil vil bli påvirket av støy helt opp mot de anbefalte grenseverdier.
 - Konsekvensutredningen sannsynliggjør at et vindkraftverk i liten grad vil bidra til økt sysselsetting eller bosetting i kommunen over tid.
 - Det er ikke sannsynliggjort at et vindkraftverk vil bidra positivt til annen næringsutvikling i området.
 - Konsekvensutredningen viser at vindkraftverket vil ha stor negativ innvirkning på landskapet, spesielt for de bosatt langs Osensjøens østside i Trysil.
 - Det er stor usikkerhet knyttet til hvorvidt et vindkraftverk på Raskiftet vil påvirke markedet for salg av hyttetomter eller verdien av eksisterende landbruks-, bolig- og fritidseiendommer i området.
 - Raskiftet vindkraftverk vil i stor grad redusere områdets verdi som rekreasjons- og friluftsområde for lokalbefolkningen og tilreisende både sommer og vinter.
 - En utbygging kan vanskeliggjøre realisering av kommunens langsiktige overordnede mål for Osensjøområdet.
 - De positive konsekvensene av et vindkraftverk som er synliggjort oppveier ikke de negative konsekvensene for lokalsamfunnet.
2. Dersom det allikevel vurderes å gi konsesjon for Raskiftet vindkraftverk forutsetter Trysil kommune at:
 - a. Det stilles krav om tilleggsutredninger for følgende temaer:
 - Det utarbeides visualiseringer av aktuell lysmerking av turbinene.
 - Eventuelle endringer i plasseringen av turbiner må medføre nye detaljplaner der kommunen får anledning til å uttale seg.
 - Det må gjennomføres egen kartlegging av naturmangfold, med spesiell vekt på dyrelivet, før NVE tar stilling til konsesjonsspørsmålet.
 - Det må gjennomføres tilleggsutredninger knyttet til lavfrekvent støy med ulike mulige turbinløsninger og lokaliseringer av disse, før NVE tar stilling til konsesjonsspørsmålet. Kunnskap og erfaring om dette temaet fra andre land skal trekkes inn i vurderingene.
 - Det må gjennomføres en undersøkelse blant kommunens utenlandske gjester og turoperatører i aktuelle land om hva utenlandske gjester forventer å oppleve i Trysil som reisemål.
 - Det skal utredes, med utgangspunkt i Trysil kommunes særstilling som en av Norges viktigste og største reiselivskommuner, hvilke konsekvenser et vindkraftverk vest for Osensjøen kan ha på muligheten for å realisere våre langsiktige mål for reiselivet.
 - Virkninger for den bosatte befolkningen rundt Osensjøen knyttet til bomiljø, oppvekstmiljø, trivsel og mulighetene for ny bosetting utredes som eget tema.

- NVE forutsettes å vurdere tiltakets lønnsomhet i et langsiktig perspektiv i konsesjonsbehandlingen, og sett i forhold til konsekvensene ved en eventuell konkurs av vindkraftselskapet, eller ved at det ikke søkes fornyet konsesjon etter 25 år.
 - Det skal redegjøres for om det finnes tilstrekkelig nettkapasitet i aktuelle tilknytningslinjer og at tilførsel fra Raskiftet vindkraftverk ikke vil utelukke oppgradering eller kapasitetsøkning i eksisterende vannkraftverk i kommunen på grunn av at nettkapasiteten er ”brukt opp”.
- b. Det stilles vilkår i konsesjonen om følgende avbøtende tiltak:
- Det stilles krav til lysmerking av turbinene som er basert på automatikk som kun slår på lysene når luftfartøy er i nærområdet.
 - Som avbøtende tiltak legges skiløypetraseen i god avstand fra turbinområdet for å unngå iskastproblematikk og minimere støynivået i skiløypenettet. I tillegg legges til rette for et skiløypenett i et annet område uten store inngrep og med lignende kvaliteter som Raskiftet, f.eks på østsida av Osensjøen der mesteparten av fritidsboligene ligger.
 - Skyggekast skal detaljutredes for hvert enkelt berørt bygg/uteplass når turbinplassering er endelig bestemt. Tiltakshaver pålegges å bekoste nødvendige tiltak.
 - Alle eksisterende boliger og fritidsboliger som kan bli utsatt for støy over anbefalt grenseverdi skal tilbys nødvendige tiltak for å redusere støynivået. Tiltakene skal bekostes av tiltakshaver.
 - Det skal gjennomføres trafikksikkerhetstiltak spesielt mot myke trafikanter, og støy- og støvskjerming mot boliger langs fylkesvegen på vestsida av Osensjøen i anleggsperioden.

Behandling i Formannskapet - 05.02.2013:

Rådmannen la fram nye momenter og ny innstilling i saken slik:

«Nye momenter i sak 13/2 – Konsesjonssøknad med konsekvensutredning for Raskiftet vindkraftverk

Trysil kommune har den 29.01.13 mottatt følgende melding pr. e-post fra Norges vassdrags- og energidirektorat:

«Vi viser til telefonsamtaler om utsettelse av Trysil og Åmot kommuner sine endelige høringsuttalelser om Raskiftet vindkraftverk. NVE har i dag oversendt krav om tilleggsutredninger til Austri Raskiftet. Disse kravene er vedlagt. NVE har etter samtaler med kommunene kommet frem til at kommunenes endelige høringsuttalelser kan utsettes til etter at Austri Raskiftet har utarbeidet tilleggsutredninger. Dersom kommunene ber om ytterligere tilleggsutredninger, vil NVE vurdere å sette krav om dette.»

Det er fra NVE stilt krav til Austri Raskiftet om tilleggsutredninger på følgende tema:

- Fugl (med fokus på truede og sårbare arter, og utredningen skal også omfatte feltundersøkelser)
- Andre dyrearter (truede og sårbare arter)
- Forsvaret (virkninger for Hærens aktivitet i regionfelt Østlandet)

Rådmannen vil med utgangspunkt i dette tilrå at formannskap/kommunestyre utsetter å ta stilling til konsesjonssøknaden inntil alle tilleggsutredninger foreligger og kommunen har hatt rimelig tid til å vurdere disse.

Det viktige nå vil derfor være med utgangspunkt i konsekvensutredningen å ta stilling til hvilke temaer som vurderes å være utilstrekkelig utredet, og fremme krav om tilleggsutredninger på disse områdene. Det anses med bakgrunn i krav om nye tilleggsutredninger fra NVE at temaet naturmangfold dekker det krav som ligger i rådmannens opprinnelige innstilling. I tillegg vil rådmannen be om at forholdet til kommuneplanen, både arealdelen og den langsiktige delen belyses grundigere.

Videre må det forutsettes at Trysil kommune må få tilstrekkelig tid til å vurdere både tilleggsutredningene og gjøre en ny samlet vurdering av saken. Det har pr. nå ikke vært mulig å få avklart hvorvidt en utsatt frist kun gjelder kommunen, eller om det også vil bli anledning for øvrige til å komme med nye uttalelser. Vi må derfor beregne tid til å ivareta demokratiske prosesser med informasjon til og medvirkning fra lokalbefolkning og andre berørte.

Ny innstilling fra rådmannen:

1. Trysil kommune vil med bakgrunn i e-post mottatt fra NVE 29.01.13 avvente å ta stilling til konsesjonssøknaden for Raskiftet vindkraftverk inntil alle tilleggsutredninger er gjennomført og er vurdert av kommunen.
2. Trysil kommune vil på bakgrunn av Konsekvensutredning for Raskiftet vindkraftverk, datert 03.07.12, og foreliggende saksutredning kreve følgende tilleggsutredninger før det tas stilling til konsesjonssøknaden:
 - Forholdet til og konsekvenser for gjeldende kommuneplan (både arealdelen og den langsiktige delen), og kommunens langsiktige mål skal utredes og belyses.
 - Det utarbeides flere visualiseringer av vindkraftverket, samt visualiseringer som også viser aktuell lysmerking av turbinene. Visualiseringspunktene skal bestemmes i samråd med kommunen.
 - Det må gjennomføres tilleggsutredninger knyttet til lavfrekvent støy med ulike mulige turbinløsninger og lokaliseringer av disse, før NVE tar stilling til konsesjonsspørsmålet. Kunnskap og erfaring om dette temaet fra andre land skal trekkes inn i vurderingene. Støyvurderingene skal ta utgangspunkt i det bakgrunnsstøybilde som preger området i dag, og konsekvensene av den fremherskende vindretning i området skal vurderes. Det skal redegjøres for ulike aktuelle avbøtende tiltak både for A-veid støynivå og spesielt for lavfrekvent støy.
 - Det må gjennomføres en undersøkelse blant kommunens utenlandske gjester og turoperatører i aktuelle land om hva utenlandske gjester forventer å oppleve i Trysil som reisemål.
 - Det skal utredes, med utgangspunkt i Trysil kommunes særstilling som en av Norges viktigste og største reiselivskommuner, hvilke konsekvenser et vindkraftverk vest for Osensjøen kan ha på muligheten for å realisere våre langsiktige mål for reiselivet.
 - Virkninger for den bosatte befolkningen rundt Osensjøen knyttet til bomiljø, oppvekstmiljø, trivsel og mulighetene for ny bosetting utredes som eget tema. Herunder skal det utredes ulike trafiksikkerhetstiltak for å ivareta befolkningens sikkerhet langs fylkesvegen på Osensjøens vestsida under anleggsperioden..

3. Trysil kommune forutsetter at kommunen gis en ny høringsfrist på 3 måneder regnet fra den dag alle tilleggsutredninger er oversendt kommunen. Dette for å kunne ivareta demokratiske prosesser i forhold til informasjon til og medvirkning fra lokalbefolkning og andre berørte.»

Forslag fra Ap, Sp, SV v/Ole Martin Norderhaug:

- Pkt 1: Som rådmannen
- Pkt 2: Innledning som rådmannen
- Kulepunkt 1: Utgår
- Kulepunkt 2: NVE bes bekrefte at Luftfartsverket stiller seg positive til at Austri får benytte radarstyrte hinderlys i forbindelse med lysmerking.
- Kulepunkt 3: Som rådmannen
- Kulepunkt 4: Austri pålegges å undersøke hvordan utenlandske turoperatører vurderer vindmøller i et område som Søre Osen mht framtidig turisme.
- Kulepunkt 5: Utgår
- Kulepunkt 6: Utgår

Forslag fra H v/Liz Bjørseth:

Kulepunkt 4 utgår.

Protokolltilførsel v/ ordfører:

Kulepunkt 1, 4, 5 og 6 i rådmannens innstilling i pkt 2 utredes av Trysil kommune i samarbeid med Destinasjon Trysil og andre reiselivsaktører.

Votering:

Rådmannens innstilling med endringsforslag fra Ap, Sp og SV og H enstemmig vedtatt.

Vedtak i Formannskapet - 05.02.2013:

1. Trysil kommune vil med bakgrunn i e-post mottatt fra NVE 29.01.13 avvente å ta stilling til konsesjonssøknaden for Raskiftet vindkraftverk inntil alle tilleggsutredninger er gjennomført og er vurdert av kommunen.
2. Trysil kommune vil på bakgrunn av Konsekvensutredning for Raskiftet vindkraftverk, datert 03.07.12, og foreliggende saksutredning kreve følgende tilleggsutredninger før det tas stilling til konsesjonssøknaden:
 - NVE bes bekrefte at Luftfartsverket stiller seg positive til at Austri får benytte radarstyrte hinderlys i forbindelse med lysmerking.
 - Det må gjennomføres tilleggsutredninger knyttet til lavfrekvent støy med ulike mulige turbinløsninger og lokaliseringer av disse, før NVE tar stilling til konsesjonsspørsmålet. Kunnskap og erfaring om dette temaet fra andre land skal trekkes inn i vurderingene. Støyvurderingene skal ta utgangspunkt i det bakgrunnsstøybilde som preger området i dag, og konsekvensene av den fremherskende vindretning i området skal vurderes. Det skal redegjøres for ulike aktuelle avbøtende tiltak både for A-veid støy nivå og spesielt for lavfrekvent støy.

Protokolltilførsel:

Kulepunkt 1, 4, 5 og 6 i rådmannens innstilling i pkt 2 utredes av Trysil kommune i samarbeid med Destinasjon Trysil og andre reiselivsaktører:

- Forholdet til og konsekvenser for gjeldende kommuneplan (både arealdelen og den langsiktige delen), og kommunens langsiktige mål skal utredes og belyses

- Det må gjennomføres en undersøkelse blant kommunens utenlandske gjester og turoperatører i aktuelle land om hva utenlandske gjester forventer å oppleve i Trysil som reisemål.
- Det skal utredes, med utgangspunkt i Trysil kommunes særstilling som en av Norges viktigste og største reiselivskommuner, hvilke konsekvenser et vindkraftverk vest for Osensjøen kan ha på muligheten for å realisere våre langsiktige mål for reiselivet.
- Virkninger for den bosatte befolkningen rundt Osensjøen knyttet til bomiljø, oppvekstmiljø, trivsel og mulighetene for ny bosetting utredes som eget tema. Herunder skal det utredes ulike trafikksikkerhetstiltak for å ivareta befolkningens sikkerhet langs fylkesvegen på Osensjøens vestside under anleggsperioden.

TRYSIL KOMMUNE

Kristian Trengereid
rådmann

(Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes derfor ut uten signatur.)

Bakgrunn

Siden 2010 har selskapet Austri Vind arbeidet med planer om et vindkraftverk i Trysil og Åmot kommuner på vestsiden av Osensjøen. Trysil kommune ble første gang gjort kjent med prosjektet gjennom en orientering Austri hadde i formannskapet i august 2010.

Austri Vind DA er et selskap eid av selskapene Gudbrandsdal Energi AS, Statskog Vind AS og Eidsiva Vekst AS. Selskapet er opprettet for å jobbe med utvikling av vindkraft i innlandet. Senere er datterselskapet Austri Raskiftet DA opprettet.

Den 07.12.10 ga formannskapet dispensasjon for oppføring av en vindmålemast på Ulvsjøfjellet. Forlenget dispensasjon for denne målemasta ble gitt i hovedutvalg for plan og næring 20.11.12.

Formannskapet behandlet i møte den 06.12.11 Melding med forslag til utredningsprogram for Raskiftet vindkraftverk og fattet følgende vedtak:

Trysil kommune ber om at følgende momenter blir vektlagt ved utarbeidelsen av konsekvensutredningen for Raskiftet vindkraftverk:

- *Effekten på friluftsliv både sommer og vinter.*
- *Vurdering av Osensjøområdets nåværende og framtidig kvalitet som hytteområde.*
- *Vurdere de samfunnsmessige konsekvensene i forhold til hvordan etableringen påvirker lokalbefolkningen i området, samt framtidig etablering av ny bosetting i området.*
- *Effekten av støy med ulike vindretninger.*
- *Stort fokus på visuelle illustrasjoner av anlegget, og med alternativer som kan gi et mindre vindkraftverk enn det størst tenkelige.*
- *Kvalitetssikring av behovet for oppgradering av eksisterende vegsystem, og vurdere hvem som må ta kostnadene med en oppgradering.*
- *Kartlegging av drikkevannskildene i det området som kan bli berørt både i anleggsfasen og driftsfasen.*
- *Konsekvenser for fauna generelt og fugl og rovvilt spesielt.*
- *Positive og negative konsekvenser for næringsutvikling utredes.*

Det ble etablert en samrådsgruppe der organisasjoner og myndigheter sammen med kommunene har sittet. Det er holdt 3 møter i dette utvalget.

Det er holdt 2 folkemøter om prosjektet i Søre Osen, i forbindelse med høring på melding med utredningsprogram og i forbindelse med høring på konsesjonssøknad med konsekvensutredning.

Den 26.10.12 fikk Trysil kommune oversendt konsesjonssøknaden med konsekvensutredning til høring, med høringsfrist 15.01.13. Kommunen har senere fått utvidet høringsfristen av hensyn til den politiske behandlingen, slik at saken kan legges fram for kommunestyret den 12.02.13.

Trysil kommune har mottatt kopi av ca. 35 høringsuttalelser til konsesjonssøknaden. Kopi av uttalelsene er vedlagt saken, og noen av de sentrale uttalelsene er kommentert enten under vurderingen av konsekvensutredningen eller under eget punkt.

Hvorfor vindkraft?

Det er bred vitenskapelig og politisk enighet om at en del av de klimaendringer en ser er menneskeskapt gjennom utslipp av klimagasser. Hovedbidragsyteren til dette er produksjon og bruk av fossile og ikkefornybare energikilder.

Det er også stor internasjonal enighet om at verdens utslipp av klimagasser må reduseres for å begrense effekten av de menneskeskapte endringene. EU har derfor i sitt fornybardirektiv satt som

mål innen 2020 å øke andelen fornybar energi til 20 %. Gjennom EØS-avtalen gjelder fornybardirektivet også Norge, som har satt som mål å øke andelen fornybar energi fra 63 % i dag til 67,5 % innen 2020. Forutsetningen for at økt produksjon av fornybar energi skal kunne redusere utslipp av klimagasser er at fornybar energi over tid vil erstatte eksisterende bruk av fossile energikilder. Det pågår en diskusjon i fagkretser hvorvidt dette vil skje.

I desember 2010 signerte Norge og Sverige en avtale om et samarbeid om et grønt elsertifikatmarked. Dette markedet trådte i kraft fra 1. januar 2012 som et virkemiddel for å øke andelen fornybar energi i de to landene. Dette innebærer en offentlig støtteordning for produksjon elektrisitet ved bruk av fornybare energikilder. Innen utgangen av 2020 skal Norge og Sverige ha innfaset samlet ca. 26 TWh fornybar kraft i de to landene. Det er en intensjon at en skal etablere like mye ny kraft i Norge som i Sverige, men i utgangspunktet kan norske selskaper investere i Sverige og omvent. For å få tilgang til elsertifikatene må anleggene være innfaset innen 2020, og støtteordningen vil vare ut år 2035.

Det har vært mye fokus på vindkraft knyttet til elsertifikatmarkedet, men framtidig ny fornybar energi kan like gjerne komme som vannkraft. Det er i den sammenheng et betydelig potensial for økt kraftproduksjon i modernisering av eksisterende vannkraftanlegg.

Hvorfor vindkraft på Raskiftet?

I Norge er de aller fleste vindkraftprosjekter lokalisert til kystområdene. På vegne av NVE har Kjeller Vindteknikk utarbeidet kart over vindressursene i Norge, som viser at det kan være utnyttbare vindressurser for kraftproduksjon også i innlandet.

Austri har vurdert mange lokaliteter i Hedmark og Oppland, og har pr. i dag søkt konsesjon for Raskiftet i Trysil/Åmot og Kvitvola i Engerdal. I tillegg er det utarbeidet melding for Kjølerberget i Våler og Storfjellet i Rendalen. Avgjørende for lokalisering av vindparker er at det er gode vindforhold og at det er kort avstand til kraftnett med god nok kapasitet. Det er fra Austri sin side også poengtert at en har søkt å unngå områder med stort konfliktpotensiale.

Konsesjonssøknaden

Planområdet for Raskiftet vindkraftverk er på ca. 27 km² og ligger på vestsida av Osensjøen i Trysil og Åmot kommuner. Høydedragene Raskiftet, Ulvsjøfjellet og Halvorsberget ligger på 770-809 m.o.h. Av området for selve vindkraftverket ligger ca 78 % av arealet i Trysil kommune.

Raskiftet vindkraftverk er planlagt med en installert effekt på 111 MW. Avhengig av valg av turbintype og leverandør vil hver turbin kunne ha en installert effekt på 2-5 MW, noe som tilsvarer 25-55 turbiner. Konsekvensutredningen har lagt til grunn en løsning med 37 vindturbiner, hver på 3 MW. Anlegget er beregnet å kunne produsere ca. 340 GWh pr. år, tilsvarende ca. 3100 brukstimer (dvs. timer med produksjon pr. år).

Det er oppgitt å være et behov for bygging av ca. 30 km nye internveger inne i planområdet, samt opprusting av adkomstveg på ca. 4 km.

Turbinene som er lagt til grunn i utredningsarbeidet har en navhøyde på 119 m og en rotordiameter på 112 m. Total høyde på turbinene fra bakken vil da være 175 m, de vil være gråmalte og de vil være utstyrt med hinderlys i henhold til gjeldende regler.

Beregnet middelvind på årsbasis i 120 m høyde varierer mellom ca. 7.4-7.8 m/s. Hovedvindretningen i området er fra sørvest.

Samlet investeringskostnad for vindkraftverket inkludert nettilknytning er estimert til ca. 1400 mill.kr. Vindturbinene er den desidert største kostnaden og utgjør normalt 70-75 % av totalinvesteringen. Øvrige kostnader er først og fremst knyttet til etableringen av infrastruktur som veier, fundamenter og nettilknytning, samt planlegging og prosjektgjennomføring.

Konsesjon på vindkraftverk gis for 25 år. Dersom anlegget skal drives videre etter dette må det søkes fornyet konsesjon. I utgangspunktet må det legges til grunn at anlegget vil bli stående i all overskuelig framtid.

Raskiftet vindkraftverk vil dersom det blir realisert være den største investeringen, det største byggeprosjektet og det visuelt største naturinngrepet som noen gang er gjennomført i Trysil kommune.

Konsekvensutredningen

NVE har i brev av 27.02.12 fastsatt konsekvensutredningsprogram for Raskiftet vindkraftverk. Konsekvensutredningen skal dekke de krav som NVE har fastsatt.

Status og verdier i aktuelle områder er beskrevet for alle fagtema. Antatte virkninger av vindkraftverket med turbiner, internveier, adkomstvei og nettilknytning er beskrevet, og forslag til avbøtende tiltak er presentert.

Nedenfor er en kortfattet oppsummering av konsekvensutredningens beskrivelse og vurdering for hvert fagtema.

Landskap

Verdien av området, omfanget av påvirkninger og samlet konsekvensgrad for landskapet er utredet i et område som strekker seg omtrent 10 km fra ytre plangrense for vindkraftverket. Konsekvensene er vurdert med utgangspunkt i 5 delområder både for anleggsfasen og driftsfasen.

Utredningsområdet preges av å være del av et stort sammenhengende skogsområde, kun avbrutt av mindre elver, veier, myrdrag, enkelte vann samt høyereliggende områder med mindre vegetasjon. Slik sett er området vurdert å skille seg lite ut fra vanlig forekommende landskap i denne regionen.

De negative konsekvensene på landskapet er selvsagt store i selve planområdet for vindkraftverket, men vurderes også å være middels/store i området rundt Osensjøen. Spesielt langs deler av sjøens østside der vindkraftverket vil ligge både relativt nært og i naturlig utsynsretning. Her vil turbinene på grunn av sin størrelse framstå store i forhold til landskapets øvrige skala. Det konkluderes med at vindkraftverket vil ha middels/stor negativ konsekvens for landskapet i Osensjøområdet. Det er gjort fotovisualiseringer av vindkraftverket fra til sammen 11 punkter fra ulike retninger og i ulike avstander fra anlegget. Det er også utarbeidet kart som viser teoretisk synlighet av turbiner på henholdsvis 10 km og 20 km avstand fra vindkraftverket.

Det er fra flere høringsinstanser påpekt at det burde vært framstilt visualiseringer fra flere punkter langs østsida på Osensjøen. Rådmannen kan være enig i dette, og noen av visualiseringene fra punkter nærmest vindkraftverket skjuler også turbiner på grunn av fotoståsted. Visuelle virkninger knyttet til lysmerking av turbinene er mangelfullt utredet, og synes ikke å være gjort i tråd med utredningsprogrammet. Mange høringsinstanser uttrykker bekymring for lysmerking og ulempene det vil kunne medføre i mørket. Det forutsettes at det stille krav til løsning med belysning som er basert på automatikk som kun slår på lysene når det er behov ved nærgående luftfartøyer.

For øvrig anser rådmannen temaet for å være tilstrekkelig utredet for det utbyggingseksempel som er lagt til grunn. En usikkerhet ligger i at plassering av de enkelte turbiner, antallet og høyden på dem kan bli endret ved en utbygging. Dette vil kunne påvirke landskapsvirkningene. Rådmannen

forutsetter at eventuelle endringer i plasseringen av turbiner må medføre nye detaljplaner der kommunen får anledning til å uttale seg.

Kulturminner og kulturmiljø

Temaet er utredet for planområdet samt en sone på inntil 10 km fra turbinområdet. Beskrivelsen av kulturminner er gjort med utgangspunkt i 2 dagers befarings i 2011, studier av kart, fotos og tilgjengelige utredninger, rapporter og arkiver. Fagkompetanse hos både offentlige myndigheter og institusjoner er konsultert.

Det er på grunn av forsvarrets aktivitet i Åmot gjort omfattende undersøkelser og påvist store mengder automatisk fredete kulturminner fra Osneset og vestover. Potensialet for slike kulturminner anses å være størst i de lavereliggende delene av Raskiftet.

Samlet konsekvensgrad er vurdert til middels negativ. Imidlertid kan nettilknytningstraseen være mer konfliktfylt. For områdene i Trysil anses dette temaet som mindre konfliktfylt, og temaet er tilstrekkelig utredet og vurdert.

Friluftsliv og ferdsel

Opplysninger om temaet er hentet fra de berørte kommunene, fra internett og gjennom intervjuer med lokale ressurspersoner.

Som friluftslivsaktiviteter regnes bl.a. bading/soling, padleturer, seiling, høstingsaktiviteter som bærplukking, fiske og jakt, turer til fots og på ski, samt sykling og treningsturer til fots eller på ski når det foregår i naturomgivelser.

Verdien av et område som friluftsområde er avhengig av betydningen området har for ulike brukere og bruksfrekvensen av området. Opplevelsen er det sentrale for friluftsutøverne. Dette er en funksjon av den aktiviteten som utøves og de fysiske omgivelsene det foregår i.

Raskiftet må anses som et lokalt viktig friluftsområde for befolkning både i Elverum, Åmot og Trysil. For Elverum er det spesielt viktig da det vinterstid er det eneste området i kommunen med et skiløypenett som går i høytliggende og åpent terreng med tilgang på utsikt. Skiløypenettet fra Flishøgda går nordover til kommunegrensa mot Åmot og er knyttet sammen med løypenett på vestsida av Osensjøen i Trysil.

Både sommer og vinter er Raskiftet et større sammenhengende område der en kan utøve tradisjonelt friluftsliv og oppleve ro og stillhet. Særs viktig i et større skoglandskap er å komme opp på høydedragene for å oppleve utsikt. En må forvente at et vindkraftverk midt i dette området vil redusere opplevelsesverdien sterkt. Folkehelseperspektivet er viktig i denne sammenheng. En kan ikke se at dette perspektivet berøres i konsekvensutredningen.

Deler av skiløypenettet vil bli direkte berørt av turbiner og må i tilfelle legges om. Faren for iskast under spesielle værforhold innebærer en sikkerhetssone på minimum 200 meter fra hver turbin. Både redusert opplevelsesverdi og støynivået inne i selve området gjør at nærområdene kanskje ikke bør tilrettelegges spesielt for friluftsliv. Som avbøtende tiltak foreslås å legge skiløypetraseen i rimelig avstand fra turbinene, og at det kan være aktuelt å opparbeide nye utsiktsplasser med benker/gapahuker. Det er usikkert om at foreslåtte avbøtende tiltak virkelig kan avbøte de reduserte verdiene. Det kan derfor være mer fornuftig å legge til rette for friluftsliv i et annet område lenger unna, for eksempel på østsida av Osensjøen.

Temaet synes å være tilstrekkelig utredet.

Naturmangfold, verneområder og inngrepsfrie naturområder

Konsekvenser for naturmangfold er utredet for naturtyper og vegetasjon, fugl og andre dyrearter. Samlet belastning er vurdert i henhold til § 10 i naturmangfoldloven. Virkninger for verneområder og inngrepsfrie naturområder er beskrevet.

Informasjon er samlet inn gjennom tilgjengelig litteratur, databaser, kontaktpersoner, samt noen befaringer. Befaring for flora og naturtyper ble gjennomført i perioden 29-31 august 2011 av biolog/botaniker. Befaring for fugl og andre dyrearter ble gjennomført 1. juli 2011 av biolog.

Det fremgår derfor at konsekvensutredningen for dette temaet nesten utelukkende er basert på eksisterende kunnskap, og at det ikke er gjort supplerende kartlegging.

Verdisetting av influensområdet er bestemt ut fra forekomst av viktige naturtyper, viktige områder for rødlistearter, viktige viltområder, samt viktige ferskvannslokaliteter.

Influensområdet som er vurdert for naturtyper og vegetasjon omfatter hele planområdet for vindturbiner samt planlagte traseer for adkomstvei og nettilknytning med en buffersone på ca. 100 m. For fugl og andre dyrearter er influensområdet satt til en buffersone på grovt 2 kilometer fra planlagte inngrep.

Størstedelen av området rundt Raskiftet og Ulvsjøfjellet er beskrevet å bestå av større sammenhengende, fattige fastmattemyrer med furuskog og omkringliggende blåbærgranskog og bjørkeskog. Innimellom finnes rikere bekkedrag med fuktigere myr. Langs adkomstvegen til planområdet er det også spor av hogst og store deler av skogen langs skogsbilvegen består av ung granskog. Det er ikke registrert naturtyper på Trysil-sida i dette området og heller ingen spesielle arter av vegetasjon. Området er vurdert å være representativt for området og er gitt liten verdi for naturtyper og vegetasjon.

Lenger sør ved Halvorsberget/Vestrehøgda er det en del kontinuitetsskog, og det er påvist 2 rødlistearter av lav her. Mot grensa til Elverum, ca 1 km vest for den sørvestre turbinen er det registrert en naturtypelokalitet av rikmyr som er verdisatt som regionalt viktig. Denne er ikke omtalt i konsekvensutredningen. Dette området er i konsekvensutredningen gitt middels verdi for naturtyper og vegetasjon.

De største virkningene på naturtyper og vegetasjon vil gjelde permanente arealbeslag til internveger, vindturbiner og øvrige anleggsarealer. Mesteparten av arealbeslaget er oppgitt å gjelde store sammenhengende arealer med fastmattemyr. Området vil bli fragmentert og endre vannhusholdningen for myrområdene. Tiltaket er vurdert å gi liten negativ konsekvens for naturtyper og vegetasjon i midtre og nordre deler av planområdet. I sørlige deler er det stort sett skogsområder og arealbeslaget er vurdert å gi liten til middels negativ konsekvens.

For temaet naturtyper og vegetasjon er kunnskapsgrunnlaget dårlig, og det er lite kjent kunnskap fra området.

For fugl og andre dyrearter er det kun observert vanlige arter knyttet til barskog og som normalt forekommer i slike områder. Området er dårlig kartlagt med tanke på fauna. For Trysils arealer finnes lite informasjon i offentlige databaser. Kunnskapsgrunnlaget er derfor mangelfullt. Av konsekvensutredningen framgår det at det for dette temaet ble gjennomført en dags befaring og at det under befaringen var regnvær og til dels dårlig sikt.

Utredningen diskuterer på generelt grunnlag negative faktorer på dyrelivet som tap av areal, forstyrrelser og for fugl kollisjoner med turbiner, med referanser til kystområder. Det er ikke referert til erfaring og kunnskap fra lignende naturområder som Raskiftet, f. eks fra Sverige.

For vilt er planområdet vurdert å ha liten/middels verdi, og tiltaket vil ha liten/middels negativ konsekvens.

Når formannskapet den 06.12.11 behandlet melding med forslag til utredningsprogram ble det i vedtaket bedt om at bl.a. *konsekvenser for fauna generelt og fugl og rovvilt spesielt* ble vektlagt i konsekvensutredningen. Dette er ikke fulgt opp i utredningsprogrammet fastsatt av NVE.

Trysil kommune v/ordfører påpekte i brev av 24.09.12 til Austri Vind DA at temaet Naturmangfold er mangelfullt utredet. Når det i liten grad finnes eksisterende kunnskap, og det heller ikke er foretatt noen form for kartlegging i arbeidet med konsekvensutredningen vil vurderingene for dette temaet ha liten verdi. Utredningsprogrammet krevet at det skal tas kontakt med lokale og regionale myndigheter og organisasjoner/ressurspersoner. Dette er i liten grad fulgt opp, spesielt for fugl og annet dyreliv. Det er vanskelig å se at dette står i forhold til det enormt store tiltaket. Ut fra generell kunnskap om dyrelivet i kommunen anser allikevel rådmannen at det er mindre sannsynlig at det finnes særskilt store verdier som ikke er påvist tidligere i området.

Det må forutsettes at det gjennomføres egen kartlegging av naturmangfold, med spesiell vekt på dyrelivet, før NVE tar stilling til konsejsspørsmålet.

Vindkraftverket vil påvirke og redusere flere INON-områder (Inngrepsfrie naturområder) i sone 1-3 km fra tyngre tekniske inngrep. Denne type områder blir til stadighet redusert og kan ikke erstattes eller kompenseres for.

Tiltaket vil ikke berøre verneområder iht. naturmangfoldloven i Trysil kommune.

Støy

Det er utført teoretiske beregninger av støy fra vindkraftverket til omgivelsene, og under støymessig ugunstige forhold. Det er lagt til grunn at det blåser medvind fra alle retninger, og at bakgrunnsstøy maskerer lyden fra vindturbinene i minst mulig grad.

Det er laget støysonekart for A-veid støynivå (L_{den}), der støykurvene tar hensyn til at menneskets øre har ulik følsomhet for ulike frekvenser. I tillegg gis et straffetillegg på kveld og natt. Det er også laget et støysonekart for C-veid støynivå. Dette vil si uten justeringer for menneskeørets følsomhet. Slike støykart er best egnet for å vise lavfrekvent (20-200 Hz) støy.

Miljøverndepartementets retningslinje for støy har en anbefalt støygrense ved planlegging av ny virksomhet på L_{den} 45 dB (A-veid) utendørs. Ved høyere verdier vil en måtte kreve tiltak ved bygging av boliger og fritidsboliger. Det er ikke laget anbefalte støygrenser for lavfrekvent støy fra vindturbiner i Norge, men det er under utredning. Både i Sverige og Danmark har det vært fokus på virkningene av lavfrekvent støy fra vindkraftverk.

Vårt øre er mindre følsomt for lavfrekvent støy og i konsekvensutredningen er det lagt til grunn at $L_{den} = 45$ dB (A-veid) tilsvarer $L_{Cdn} = 58$ dB (C-veid). Støysonekartet for C-veid støynivå viser derfor høyere støyverdier.

Støyberegningene viser at 8 fritidsboliger/koier vil kunne få støynivå over anbefalt grenseverdi. Av disse ligger 6 innenfor planområdet, en på områdegrensa og en like utenfor.

59 bygg ligger innenfor støysoneintervallet 40-45 dB, og må i perioder antas å bli berørt av hørbar støy. Konsekvensutredningen opplyser ikke hvor stor andel av disse som er boliger, men det dreier seg om deler av Osensjøens vestsida og opplagt er en del av bygningene boliger.

Inne i selve planområdet må en påregne lydnivåer på 50-60 dB L_{den} . Ved støynivåer på 55-60 dB regner en med at taleforståeligheten for normalthørende reduseres.

En del personer kan oppleve å være plaget av støy også under anbefalt grenseverdi. Støyretningslinjene angir grenseverdiene på en slik måte at støynivået gir et støynivå som gir en gjennomsnittlig plagegrad (GP) på 25 %. Dette er utledet gjennom spørreundersøkelser og hvor folk blir bedt om å angi hvor mye de er plaget av støyen de er utsatt for. Ut fra disse utleder man en "gjennomsnittlig plagegrad" som viser hvor mye plage en gjennomsnittsperson opplever fra ulike kilder på en skala fra 0 til 100 %. Ved et støynivå på L_{den} 45 dB og en gjennomsnittlig plagegrad på 25 % vil inntil 10 % av befolkningen kunne være sterkt plaget av støy. En må derfor forvente at noen personer langs Osensjøens vestsida kan oppleve plagsom støy fra et vindkraft selv om støynivået ligger under grenseverdien.

Støyen fra et vindkraftverk vil i utgangspunktet være lik både dag og natt året gjennom. Kommunelegene i Elverum, Åmot og Trysil sier i sin høringsuttalelse at støyberegningene tilsier at personer knyttet til eksisterende bygg kan få en helsemessig ulempe når vindkraftverket kommer i drift. Egenopplevelsen av støy som en plage er viktig for den enkeltes oppfatning av trivsel, velvære og helse. De viktigste helsevirkningene på grunn av støy som vil være relevant i dette tilfellet er egenopplevelse av støyen som plagsom, redusert søvnkvalitet og eventuelt stress og fysiologiske reaksjoner.

En undersøkelse fra Tyskland har påvist forhøyete støyverdier fra vindturbiner på natt som en konsekvens av høyere vindstyrke på natt enn på dagtid. Det er målt at vindstyrken i navhøyde kan være vesentlig høyere på natt, og som medfører høyere rotasjonshastighet på rotoren. I denne undersøkelsen ble det påvist at dette medførte opptil 15 dB høyere støynivå enn på dagtid. Det konkluderes med at støy fra store vindturbiner kan bli underestimert dersom data fra vindprofiler kun på dagtid legges til grunn. Trysil kommune kjenner ikke til hvordan vinddataene fra Raskiftet ser ut og er benyttet i utredningen av støy. Ved bruk av turbiner med rotor som går med tilnærmet jevn hastighet vil økt vindstyrke kunne medføre mer støy fra girsystemet.

Utbredelse av lavfrekvent støy er mer problematisk å forholde seg til. Dette omfatter støyfrekvenser som går lenger og i større grad trenger gjennom konstruksjoner og andre fysiske hindringer. Typisk er støy fra skyting med tunge våpen fra Regionfelt Østlandet.

Den lavfrekvente støyen fra Raskiftet vindkraftverk vil berøre betydelige arealer både på øst- og vestsida av Osensjøen i Trysil kommune med støynivå på L_{Cdn} 50-55 dB. Den lavfrekvente støyen er derfor beregnet å ligge under grenseverdien omregnet til A-veid nivå.

Det er flere usikkerhetsmomenter når det gjelder utbredelsen av støy. En vet ikke i dag med sikkerhet hvor mange turbiner som eventuelt vil bli bygget og nøyaktig plassering av dem. Effekten på hver turbin og høyden på den enkelte turbin kan også avvike fra det som er lagt til grunn i konsekvensutredningen. Alt dette kan påvirke støyutbredelsen, samtidig som en eventuell konsesjon ikke vil sette vilkår knyttet til disse parameterne. Et framtidig vindkraftverk kan derfor medføre større støybelastning i bebygde områder enn det konsekvensutredningen viser.

Støynivået fra lavfrekvent støy ligger allerede så nært opp til grenseverdiene på begge sider av Osensjøen i Trysil kommune at mindre endringer i type turbiner og plasseringen av disse kan medføre at disse verdiene overstiges. Konsekvensutredningen angir som et mulig avbøtende tiltak å styre de turbinene som står nærmest støyfølsom bebyggelse slik at de kjøres i mer støysvake modi eller stenges helt av når vindretningen er ugunstig i forhold til bebyggelse. Dette vil bety direkte produksjonstap for anlegget og kan ikke anses som realistisk. I tillegg er den fremherskende vindretningen i området fra sørvest, slik at det oftest blåser fra anlegget og mot Osensjøen. Et

moment som er problematisert av andre er at mekanisk slitasje i turbinene over tid kan medføre at de støyer mer enn da de er nye. Dette er ikke kommentert i konsekvensutredningen.

I kommuneplanen er det avsatt flere arealer til framtidig fritidsbebyggelse, spesielt langs østsida av sjøen fra Lektninga og sørover. Et teoretisk scenarie er at framtidig støy i nye byggeområder kan overstige grenseverdiene, og med krav om tiltak hvis det skal bygges. Lavfrekvent støy er vanskeligere å isolere bort i bygninger enn annen støy, og på grunn av høyden på turbinene kan støy fra disse heller ikke avskjermes. I et "worst case"-scenarie kan det derfor være arealer der ny bebyggelse ikke kan godkjennes.

Fylkesmannen påpeker at dersom berørte eiendommer ikke kan tilbys tiltak som sikrer at de ikke belastes med støy over anbefalt grenseverdi på 45 L_{den} skal saken tas opp med fylkesmannen. Fylkesmannen vil da vurdere om saken må behandles etter forurensningsloven. Som mulige avbøtende tiltak nevnes både direkte tiltak, økonomisk kompensasjon og innløsning av eiendom.

Det må forutsettes at det utføres tilleggsutredninger knyttet til lavfrekvent støy med ulike mulige turbinløsninger og lokaliseringer av disse, og at kunnskap og erfaring om dette temaet fra andre land trekkes inn i vurderingene.

Skyggekast

Den roterende skyggen bak vingene til en vindturbin kan være problematisk, spesielt når de faller på lysåpninger som vinduer. Sett innenfra vil den roterende skyggen kutte sollyset og skape en blinkende effekt, ofte kalt stroboskopeffekten. En roterende skygge vil også være uheldig når den faller på områder som benyttes til stedbundne rekreasjonsformål, som f.eks terrasser og sol- og badeplasser.

Skyggenes intensitet vil avta med økende avstand fra turbinen og angis å være knapt merkbar på avstander mer enn 2-3 km fra turbinen. Effekten er mest merkbar når sola står lavt på himmelen.

I Norge finnes ikke retningslinjer for hva som er akseptabelt skyggekastomfang ved boliger/fritidsbebyggelse. I Sverige benyttes en anbefalt grense på 8 timer pr. år værkorrigert skyggekast. I Tyskland er det fastsatt grenseverdier etter en annen beregningsmåte enn i Sverige, men omregnet er den noe strengere. Den svenske praksisen er lagt til grunn i konsekvensutredningen her.

Av temakartet for skyggekast framgår at det er 6 fastboliger på vestsida av Osensjøen som vil bli utsatt for skyggekast over 8 timer pr. år, og som vil kunne oppleves som negativt. Tilsvarende vil 8 fritidsboliger bli belastet med skyggekast over grenseverdiene. Kommunelegene viser til tyske studier som viser at skyggekast kan oppleves belastende og gi moderate stressymptomer, samt at kumulative langtidsvirkninger kan være større.

Som avbøtende tiltak mot skyggekast nevner konsekvensutredningen solskjerming av vinduer, terrasser o.l. Det er også nevnt flytting av eller tidsstyring av enkeltturbiner, men konsekvensutredningen foreslår ikke dette. Det antas at det reelle problemet er mindre enn beregnet på grunn av naturlig skjerming og hvilke vinduer/plasser som eventuelt berøres. Dette må derfor kartlegges.

Det må forutsettes at skyggekast detaljtreedes for hvert enkelt berørt bygg/uteplass når turbinplassering er endelig bestemt, og at tiltakshaver bekoster nødvendige tiltak.

Annen forurensning

Området som er planlagt til vindkraftverk er i dag lite/ikke forurenset og har ingen faste punktkilder for forurensning til jord, vann eller luft. Det finnes noen private brønner for enkelte hytter.

Produksjonen av vindkraft er i seg selv lite forurensende, og det vil være i anleggsfasen det blir generert mest avfall og faren for spill av olje- og forbrenningsprodukter er størst. Det kan forekomme utvasking av erodert materiale og dreneringseffekter i myrer.

Avfallet i anleggsfasen vil i hovedsak bestå av trevirke, plastemballasje, metaller og noe farlig avfall som drivstoffrester, spillolje, malingsrester etc. Det finnes godkjente mottak for alle typer avfall i regionen.

Når anlegget er i drift vil forbruksavfall fra servicebygget, samt spillolje og andre oljeprodukter fra vindturbinen være de viktigste avfallstypene. I servicebygget vil det bli etablert godkjente interne løsninger for vannforsyning og avløp.

Det konkluderes med at forurensningsfaren i stor grad kan forebygges gjennom krav til entreprenører og oppfølgende kontroller. Den største faren vurderes å være knyttet til utkjøring av drivstoff fra tankanlegg til anleggsmaskiner i felt. Konsekvensutredningen lister opp en rekke tiltak for å begrense utslipp og spredning av olje.

Det er pålagt å ha en beredskapsplan som sikrer rask og riktig reaksjon ved en eventuell hendelse. Miljøhensyn legges inn i planleggingen av utbyggingen gjennom et miljøoppfølgingsprogram som beskriver forurensningshindrende tiltak og stiller konkrete krav til entreprenører og leverandører.

Temaet vurderes å være tilstrekkelig utredet på dette stadiet.

Verdiskaping, hytteliv og reiseliv

Konsekvensutredningen for dette temaet opplyses å være mer omfattende enn vanlig i slike saker. Formålet med utredningen er å belyse mulige virkninger av et vindkraftverk i Åmot og Trysil for den verdiskapingen som finnes i området i dag, hvilke effekter anlegget kan få for kommunenes økonomi, sysselsetting og næringsliv, og for hyttebruk og reiseliv.

Det er bemerket at det er foretatt en omfattende datainnsamling når det gjelder fakta om kommunene, reiseliv, hytteliv og verdiskaping. Vurderingene bygger også på kunnskap om trender for hyttebygging i fjellet i Østlandsområdet og forskningskunnskap og erfaring fra etablerte vindkraftverk i inn- og utland.

Byggingen av fritidsboliger i Norge de senere år har vært konsentrert til fjell- og innlandsområder. De store reiselivskommunene, primært de som har de store alpindestinasjonene i innlandet, har stått for en uproporsjonalt stor andel av veksten og omsetningen.

Det vises i konsekvensutredningen til en større undersøkelse og litteraturgjennomgang gjennomført av Vestlandsforskning der det konkluderes med at *Vi har ikke funnet dokumentasjon på at vindkraftutbygging så langt har ført til alvorlige negative eller betydelig positive økonomiske konsekvenser for reiselivet lokalt.*

Anleggsfasen vil kunne ha positive konsekvenser for kommunal økonomi forutsatt at det blir økt sysselsetting og inntekt blant folk bosatt i kommunen. Det forventes imidlertid relativt få arbeidsplasser blant lokalt bosatte, og anleggsperioden er kun 2-3 år. Det vil i perioden bli økt omsetning som følge av at anleggsarbeidere trenger servering, daglighandel osv. Overnatting er primært ment å skulle skje i brakkerigger.

Utbyggingen vil gi økt etterspørsel etter varer og tjenester i bygg- og anleggsnæringen. Her ligger den største muligheten for lokalt næringsliv, f.eks knyttet til vegbygging, fundamentering og betongarbeider. Lokale foretak i Åmot og Trysil er imidlertid av en slik størrelse at de trolig vil

måtte være underleverandører. Østlandsforskning har stipulert lokal andel (Trysil/Åmot/Elverum) av verdiskapingen til å kunne utgjøre 15 % av totalinvesteringen, dvs. ca 225 mill. kr., og fordelt på 225-300 årsverk over 2-3 år. Det er ikke mulig å anslå hvor stor andel av dette Trysils næringsliv vil kunne ta del i. Det må stilles krav om oppdeling av anbud på en slik måte at lokale leverandører innen bygge- og anleggsvirksomhet har reell mulighet til å være med i anbudsrundene.

Verdiskaping i driftsfasen vil for kommunal økonomi primært være inntekter fra eiendomsskatt, anslått til ca 4-6 mill. kr. pr. år i Trysil. Takstgrunnlaget og dermed eiendomsskatten vil reduseres betydelig etter 10 år, og senere etter 20 år.

Åmot og Trysil kommuner har forhandlet fram et avtaleforslag med Austri som sikrer at redusert eiendomsskatt eller bortfall av kommunal eiendomsskatt over tid ikke får økonomisk konsekvens for kommunene, og som i tillegg sikrer en viss økonomisk kompensasjon for ulemper og til avbøtende tiltak for lokalsamfunnet. Konkret dreier det seg om samlet 10 mill. kr. årlig i 2012-kroner i 25 år for de to kommunene, med utgangspunkt i installert effekt på 100 MW og takstgrunnlag på 1.000 mill. kr. Dette avtaleforslaget er redegjort nærmere for i egen sak.

Konsesjonssøknaden angir et behov på 5-6 årsverk i driftsfasen av vindkraftverket til ettersyn og løpende service av anlegget. Det er umulig å si noe om i hvilken kommune disse personene vil være bosatt. Det kan i tillegg påregnes behov for lokal arbeidskraft knyttet til vedlikehold av internveger i deler av året, og noe ringvirkninger knyttet til varehandel, overnatting og service.

Vindkraftverket vil ha virkninger knyttet til utsikt, opplevelse og støy i hytteområder og utfartsområder. Det finnes et betydelig antall hytter rundt Osensjøen, og gjeldende planer i begge kommunene synliggjør ytterligere satsing på hyttebygging og reiseliv i dette området.

Det er forsøkt å trekke erfaring fra andre vindkraftutbygginger for å vurdere hvordan et vindkraftverk kan påvirke hyttepriser og verdien av fritidseiendommer. Det er ikke funnet norske studier på dette området, og det er få vitenskapelig holdbare studier fra utlandet som er relevante i denne sammenheng. Konsekvensutredningen gir ikke noen gode svar på dette.

Konsekvensutredningen konkluderer med henvisning til flere undersøkelser at det er få konflikter mellom reiseliv og vindkraftverk.

Ved behandlingen av meldingen med forslag til utredningsprogram for vindkraftverket i formannskapet ble følgende momenter bedt vektlagt i konsekvensutredningen:

- *Vurdering av Osensjøområdets nåværende og framtidig kvalitet som hytteområde.*
- *Vurdere de samfunnsmessige konsekvensene i forhold til hvordan etableringen påvirker lokalbefolkningen i området, samt framtidig etablering av ny bosetting i området.*
- *Positive og negative konsekvenser for næringsutvikling utredet.*

Utredningen har ikke gitt gode svar på noen av disse elementene. Konsekvensene for befolkningens bomiljø, bolyst og muligheter for framtidig ny bosetting er vanskelig å se er vurdert i det hele tatt.

Trysil kommune v/ordfører har i brev av 24.09.12 til Austri Vind kommentert konsekvensutredningens kap. 14 Verdiskaping, hytteliv og reiseliv. Spørsmålet for Trysil kommune er hvilke konsekvenser en realisering av Raskiftet vindkraftverk vil ha for gjennomføring av kommunens planer og mål for reiselivsutviklingen på lang sikt. En kan ikke se at konsekvensutredningen gir noen svar på dette, og det synes underlig at utredningen ikke har tatt utgangspunkt i lokale planer og mål. Det stilles videre spørsmål ved at det ikke er foretatt undersøkelser blant kommunens utenlandske gjester og hvordan turoperatører i aktuelle land reagerer, og hva utenlandske gjester forventer. Det bes om at dette spørsmålet behandles grundigere.

Nærings sjefen påpeker at kommunens næringsavdeling, som har høy lokalkunnskap og erfaring på næringsutvikling generelt og reiseliv spesielt, ikke i det hele tatt er kontaktet av utrederne underveis i prosessen. Dette ville bidratt med ny kunnskap og korrigerende opplysninger og som ville ha bidratt til en bedre utredning av temaet.

Daglig leder i Destinasjon Trysil har i prosessen deltatt på ett møte i en fokusgruppe for reiseliv. Etter det Trysil kommune kjenner til har ingen andre sentrale aktører i reiselivet i kommunen blitt involvert i arbeidet.

Samlet svekker dette kvaliteten på denne delen av konsekvensutredningen og nytten av den.

Trysil er Norges største skisted og en av Norges mest besøkte turistattraksjoner. Trysils reiselivsvisjon er: *Trysil - Opplevelsen du lengter tilbake til*. Videre har ”sommer Trysil” følgende slagord: *Trysil – naturens Fornøylespark*. Det er rimelig å stille spørsmål om en vindkraftutbygging med dette vil påvirke Trysils omdømme som reisemål for naturbaserte opplevelser.

Det er foretatt en spørreundersøkelse blant et utvalg av berørte hytteeiere. Nærings sjefen påpeker også som ordføreren at det ikke ser ut til å være foretatt undersøkelser blant turister som besøker Trysil. Spørsmålet er om en utbygging, som her er planlagt, vil påvirke det øvrige turistbesøket i Trysil? Spesielt vinterstid har Trysil mange utenlandske besøkende, der mesteparten kommer fra Sverige og Danmark. I hvilken grad vil deres valg av reisemål påvirkes av en vindkraftutbygging? Dette vet vi pr i dag ikke noe om, derfor burde slike undersøkelser vært gjennomført som en del av konsekvensutredningen.

Nærings sjefen bemerker også at det knytter seg betydelig usikkerhet i forhold til sysselsetting og lokale ringvirkninger både i utbyggingsperioden og i driftsfasen. Erfaringer fra hytteundersøkelser gjennomført i kommunen viser at våre hytteeiere bruker hyttene stadig mer, at det er stadig flere som oppholder seg på hyttene samtidig og at hytteeierne/hytteturistene i økende grad bruker lokale handels- og servicetilbud. Redusert bruk av hyttene som følge av et vindkraftverk vil være negativt for det lokale næringslivet.

Det må stilles krav om tilleggsutredninger på dette temaet, som tar utgangspunkt i Trysils særstilling som en av landets viktigste og største reiselivskommuner, og som tar utgangspunkt i våre langsiktige mål for utvikling av denne næringen.

I kommuneplanens arealdel er det lagt til rette for spredt boligbygging på begge sider av Osensjøen i Trysil. Dette viser at kommunen ønsker økt boligbygging her og aktivt bruker virkemidler for å stimulere til dette.

Konsekvensutredningen berører ikke temaet trafiksikkerhet og hensynet til befolkningen langs fylkesvegen på vestsida av sjøen i anleggsfasen. Det må forventes en stor trafikkbelastning med mye tungtrafikk. Det er boliger tett inn på fylkesvegen, som er både smal og svingete. Krav om trafiksikkerhetstiltak spesielt mot myke trafikanter, støy- og støvskjerming må kunne settes som vilkår i en eventuell konsesjon.

Virkinger av et vindkraft for den bosatte befolkningen rundt Osensjøen sitt bomiljø og trivsel og mulighetene for ny bosetting bør derfor utredes som eget tema.

Landbruk

Områdene som vil bli berørt av vindkraftverket med infrastruktur og nettilknytning er skogarealer, myr og noe vann. Det finnes ikke fulldyrket jordbruksarealer innenfor planområdet.

Landbrukssjefen konkluderer med at tiltaket ikke vil ha negative konsekvenser for jordbruket.

Et vindkraftverk med internveger vil beslaglegge noe produktivt skogareal. Disse arealene vil allikevel i sum medføre små konsekvenser for skogbruket.

En oppgradering av eksisterende vegnett og nye vegtraseer inne i området vil gi bedre tilgang til skogressursene og således være positivt for skogbruket. Det er knyttet næringsinteresser til jakt i området, som også kan bedre tilgjengeligheten for denne gruppa. For noen kan også vindmøllene oppfattes som negativt for jaktopplevelsen.

Landbrukssjefen konkluderer med at de positive konsekvensene for skogbruket vil være større enn de negative, og at landbruk som tema er tilstrekkelig utredet.

Luftfart og kommunikasjonssystemer

Det er tatt kontakt med Avinor, Luftforsvaret, Lufttransport AS, Norsk Luftambulans og Norkring for informasjon og vurdering av tiltakets eventuelle virkning på luftfart og kommunikasjonssystemer.

Med bakgrunn i tilbakemeldingene fra disse konkluderes med at vindkraftverket vil ha små ulemper for luftfart og kommunikasjonssystemer.

Temaet anses å være tilstrekkelig utredet, og berører ikke spesielle interesser i Trysil.

Sumvirkninger for Osensjøområdet

Antall eksisterende og planlagte inngrep rundt Osensjøen er forholdsvis mange. I tillegg til vegger og mindre kraftledninger finnes det skytefelt, vannkraftregulering og planer om flere hytter, vindkraft og motorsportsanlegg.

Raskiftet er et gjenværende sammenhengende naturområde som hittil ikke er berørt av store inngrep.

Fylkesmannen i Hedmark påpeker i sin høringsuttalelse at det produseres store mengder elektrisk kraft fra vannkraftanlegg i Åmot/Trysil. Et bidrag fra Raskiftet vindkraftverk vil ikke ha vesentlig betydning for forsyningssikkerheten verken lokalt, regionalt eller nasjonalt etter fylkesmannens vurdering. Som fylkesmannen også understreker må det forutsettes at det finnes tilstrekkelig nettkapasitet og at tilførsel fra Raskiftet ikke vil utelukke oppgradering/kapasitetsøkning i eksisterende vannkraftverk i kommunen på grunn av at nettkapasiteten er ”brukt opp”.

Samlet vurdering

I Energi- og klimaplan for Trysil kommune, vedtatt i kommunestyret 18.09.07, sies følgende om vindkraft:

NVE har gjennomført en omfattende kartlegging av vindressursene i Norge, og presentert resultatene i et vindatlas. Kartleggingen er foreløpig konsentrert rundt kystområdene, der vindforholdene er best. Det foreligger planer om å utføre tilsvarende analyser også for innlands-Norge, med oppstart i 2007. Foreløpig foreligger det ikke noen tall for vindkraftpotensialet i Trysil, men det er grunn til å tro at vindressursene ikke er store nok til at en større utbygging vil være lønnsomt (Jensen okt. 2006).

Senere er vindressursene også kartlagt i innlandet, og det viser at det også finnes vindressurser her som kan være utnyttbare.

I Kommuneplanens langsiktige del 2009-2020, vedtatt i kommunestyret 16.06.09 er ikke vindkraft omtalt. Følgende står om fornybar energi i kap. 5.10:

Stimulere og medvirke til at fornybar energi i større grad tas i bruk, at energiforbruket generelt reduseres, og at lokale CO₂-utslipp derved kan reduseres.

Et av 4 hovedmål i planen er at *Trysil skal bli Nordens ledende bærekraftige helårs reiselivsdestinasjon.*

Et av tiltakene for grendesamfunnene er å *Opprettholde og videreutvikle mulighetene for hyttebygging og hyttebasert reiseliv ut fra lokale forutsetninger og ressurser.*

Delmål for miljø- og ressursforvaltning er at *Trysil kommune skal bidra til en bærekraftig utvikling som sikrer kommunens verdier og ressurser for framtidige generasjoner.*

Delmål 1 for langsiktig arealpolitikk sier *Bidra til en langsiktig forvaltning av arealer som er viktige for jordbruksproduksjon, rekreasjon, kommersiell aktivitetsutvikling, biologisk mangfold, samt sikre arealer som har en egenverdi i form av villmarkspreget eller mangel på større inngrep, eller som har kulturlandskapsverdier og beitemuligheter.*

Vil et vindkraftverk vest for Osensjøen bygge opp under disse målene og bidra til at de nås, eller vil de vanskeliggjøre å nå de langsiktige målene?

Det er i omtalen og vurderingen av konsekvensutredningen stilt spørsmål og reist usikkerhet rundt flere tema av stor betydning for befolkning og tilreisende til Osensjøområdet. Dette gjelder spesielt visuelle konsekvenser og hvordan dette vil oppfattes, støy, framtidig bomiljø og attraktivitet som hytteområde.

Selv om rådmannen mener det er en del mangler ved konsekvensutredningen må Trysil kommune allikevel ta stilling til konsesjonssøknaden ut fra det materialet og de vurderinger som foreligger.

De positive virkningene av et vindkraftverk for lokalsamfunnet i et langsiktig perspektiv er knyttet til økonomiske ytelser til kommunene, i form av eiendomsskatt og kompensasjon for ulemper. Det vil derfor påvirke kommuneøkonomien i de årene anlegget vil være i drift, og gi muligheter for å avbøte noe av ulempene i lokalsamfunnet og kunne bidra noe til lokal næringsutvikling. For de berørte grunneiere vil en utbygging sannsynligvis innebære inntekter for bl.a. leie av grunn. Trysil kommune kjenner ikke innholdet i disse avtalene.

Det er ikke sannsynliggjort at et vindkraftverk i seg selv vil bidra til verken økt sysselsetting eller bosetting i Trysil kommune av vesentlig betydning utover anleggsperioden på 2-3 år. Det er heller ikke sannsynliggjort at etableringen vil bidra positivt til annen næringsutvikling i området.

Konsekvensutredningen viser at vindkraftverket vil ha stor negativ innvirkning på landskapet, spesielt for de bosatt langs Osensjøens østside i Trysil. Det er vist at en vesentlig andel av befolkningen langs Osensjøen i Trysil kommune vil bli påvirket av støy helt opp mot de anbefalte grenseverdier. De usikkerheter som ligger i detaljutforming av anlegget kan medføre høyere støynivåer, og spesielt lavfrekvent støy som er vanskelig å avbøte med tiltak.

Det er stor usikkerhet knyttet til hvorvidt et vindkraftverk på Raskiftet vil påvirke markedet for salg av hyttetomter eller verdien av eksisterende eiendommer i området. Med de verdier det dreier seg om når det gjelder fritidseiendommer vil selv beskjedne negative konsekvenser over lang tid kunne

berøre store verdier. En utbygging kan derfor vanskeliggjøre realisering av kommunens langsiktige overordnede mål for Osensjøområdet.

I kommuneplanens arealdel er høydedragene vest for Osensjøen vist som LNF-områder med særlige naturforvaltningsinteresser. Større sammenhengende naturområder uten store tekniske inngrep er en viktig ressurs for befolkningen. Området er et viktig rekreasjons- og utfartsområde for lokalbefolkningen i både Elverum, Åmot og Trysil. Opplevelsen av stillhet, ”uberørt natur”, utsiktspunkter m.m. er kvaliteter i så henseende.

Det vil være vanskelig å tilbakeføre naturområdene på Raskiftet til opprinnelig tilstand dersom et utbygd vindkraftverk av ulike årsaker skal tas ned og fjernes. Rådmannen forutsetter derfor at NVE gjennom sin konsesjonsbehandling vurderer tiltakets lønnsomhet i langt perspektiv. Dette i forhold til konsekvensene ved en eventuell konsesjon, eller at det ikke søkes fornyet konsesjon etter 25 år.

Til slutt vil rådmannen vise til vedlagte skriv fra Søre Osen Grendeutvalg adressert til Trysil kommunestyre. Dette skrevet gir uttrykk for usikkerhet i forhold til både negative og positive virkninger av et vindkraftverk, og at det i lokalsamfunnet råder ulike syn på dette. Dersom lokalsamfunnet ikke får ta del i verdiskapingen på en måte som kan bidra til å utvikle turisme, bolyst og næringsutvikling vil lokalsamfunnet kun sitte igjen med de negative konsekvensene. Rådmannen kan ikke se at konsekvensutredningen synliggjør slike muligheter i tilstrekkelig grad.

Etter en samlet vurdering vil rådmannen tilrå ovenfor NVE at Raskiftet vindkraftverk ikke gis konsesjon.

Dersom NVE allikevel vurderer eller ønsker å gi tiltaket konsesjon forslås det å forutsette at det gjennomføres tilleggsutredninger og settes konsesjonsvilkår for ulike avbøtende tiltak.